

ESTETIKA PROFILU OBLIČEJE

Autor: Katarína Miháliková, Slávka Sarvašová, Markéta Šmihalová

Výskyt

Estetiku vnímáme v širším slova smyslu jako disciplínu, jejímž předmětem je *krása*. Tato věda však není zcela exaktní, neboť vnímání krásy je vysoce subjektivním prožitkem, jenž je ovlivněn individuálními preferencemi a celou řadou jiných faktorů. Schopnost vnímat estetické parametry objektů označujeme jako estetično. *Estetično* je vysoce individuální charakteristikou, která je odlišná u různých jedinců, a která se může měnit u téhož jedince na podkladě působení různých faktorů.

Ústředním orgánem vnímání estetiky je *zrak*, ostatní smysly mají nesrovnatelně menší úlohu. *Fenoménem zraku* nazýváme fakt známý z fyziologie, který říká, že pokud dojde ke konfliktu vnímání mezi smysly, z nichž jedním je zrak, určující se stává informace získaná prostřednictvím zraku. Výzkumy naznačují, že na to, abychom si o daném jedinci vytvořili obraz a úsudek, stačí pouhé problesknutí fotografie tváře, což odpovídá asi 100 ms. Každý z nás je podvědomě schopen identifikovat, co považuje a nepovažuje za krásné. Pro klinickou praxi, zejména pracovníků v oblasti estetické medicíny, je však důležité vědět, proč jsou krásné objekty vnímány jako krásné. Tedy aby byl klinický stomatolog schopen posoudit, jak má příslušný objekt, či osobu učinit krásnějším, musí především rozumět tomu, proč krásný není.

Etiologie, patogeneze

Ve stomatologii je významné, že *harmonické uspořádání* proporcí v oblasti hlavy a krku příznivě ovlivňuje kvalitu života pacientů a jejich společenské uplatnění. Naopak dysharmonie může vést k psychosociálním potížím nebo dokonce k psychickým či sociálním potížím.

Existují určitá obecná pravidla, která jsou společná pro krásu, stejně jako závažná porušení těchto pravidel, která jsou vnímána jako neatraktivní až ošklivá. Jemným doladěním či umocněním těchto pocitů zajišťuje už vzpomínané subjektivní vnímání daného jedince. Tedy toho, kdo se dívá. Rozměr estetiky každého jedince se skládá z individuálně různě vyjádřené kombinace složek jako: osobní vkus, podvědomé cítění, modní vliv.

Nároky na estetiku u populace v posledních letech a desetiletích výrazně stoupají téměř ve všech oblastech našeho života jako je módní, kosmetický, zábavní průmysl a mnoho dalších. Estetika jedince ovlivňuje názor společnosti v rozměrech jako: první dojem, schopnosti, inteligence, získání zaměstnání, seznamování se s jedinci opačného pohlaví nebo šikana ve společnosti. Objevil se také pojem *bioestetika*, termín užívaný pro estetiku v medicíně. A ani stomatologie tohoto zvýšeného zájmu nebyla ušetřena. Estetické hodnocení musí být provedeno vždy s rozmyslem. Ideálním je hodnocení, které je výsledkem spojení hodnocení celkové estetiky pacienta a získaných dat z měření a vyšetření ve stomatologii. Lékař si musí být vědom subjektivních důvodů pacienta. Racionální pacient přichází s objektivně zjištěným problémem, který lze řešit. Třeba si uvědomit, že u pacientů s vrozenými anomáliemi nebo získanými defekty i malý terapeutický úspěch má u pacienta s těžkou vadou obrovský význam. Úskalí estetické léčby nárůstá u pacientů, kteří přicházejí pouze s neznatelným nebo objektivně nezjistitelným defektem na estetické úrovni. U těchto pacientů musíme často pátrat po možných vedlejších příčinách vyhledání estetického ošetření. Krajní případ představující kontraindikaci estetického ošetření, je pacient trpící psychiatrickým onemocněním – *dysmorfofobií*. Ta se projevuje chronickou nespokojeností s vlastním vzhledem, která ho nutí k opakovanému vyhledání estetické léčby. Pacient je často pro léčbu ochoten obětovat veškeré materiální prostředky a podstoupit i náročné a rizikové výkony.

Hlavní příznaky

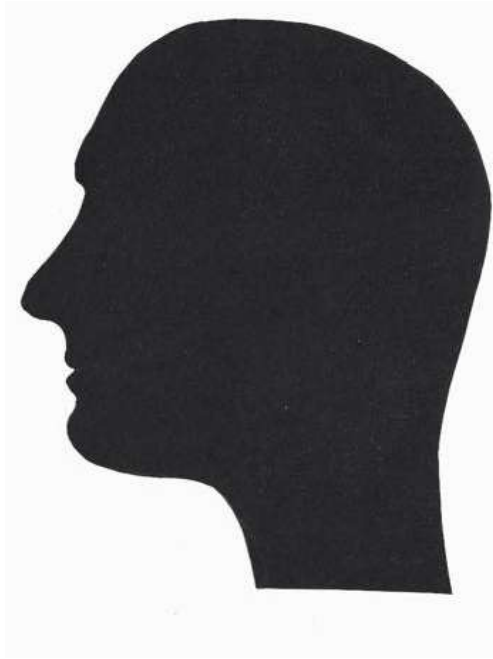
Profilem se zabývá zejména *estetika obličejová*, která je jen jednou částí z celkové estetiky ve stomatologii. Pro celkový estetický dojem je potřebná zejména *harmonie*: rozměrová, tvarová, barevná, pravolevá symetrie, funkční a zdravotní. Soubor esteticky významných oblastí označujeme jako *estetická zóna*. Tyhle oblasti podle významu můžeme ještě rozdělit na: esteticky významné, středně významné, méně významné a skryté.

Symetrie je jedním ze základních prvků estetiky. Odpovídá pravidelnosti uspořádání objektů, která se projevuje tím, že objekt je shodný od určité linie či téměř shodný oběma směry. *Horizontální symetrie* označuje shodu pravolevou. Tedy podobnost od určité myšlené roviny, linie symetrie. *Symetrie radiální* značí podobnost do všech stran, přičemž se tato podobnost odvíjí od jednoho centrálního bodu a je všemi směry shodná. Příkladem je například květina rozvíjející lupeny do všech stran kolem jednoho bodu.

Ve stomatologii se o posuzování obličeje z profilu zasloužil americký ortodontista Calvin Suveril Case. Obličej hodnotíme ze strany v přirozené poloze hlavy. Při tomto pohledu hodnotíme z hlediska estetiky prominenci nosu, brady a postavení rtů. Jednou z hlavních charakteristik, kterou zavedl Albrecht Dürer, je tvar profilu obličeje, určen *úhlem profilu*. Rozeznáváme profil přímý, konvexní (vypouklý) a konkávní (vpadlý dovnitř).

Vyšetření

Obr. 1 Přímý profil

Za ideální považujeme přímý, který nevykazuje výrazné prominování střední ani dolní třetiny obličeje. Z hlediska vnímání těchto lidí okolím, působí jako psychicky vyrovnaní, jednající s úsudkem, vyrovnaným temperamentem, bez známek agresivity či pasivity. Poruchy profilu vyplývají zejména z vrozených či získaných kostních odchylek čelistí. A to buď ve smyslu nadměrného růstu či růstu nedostatečného.

Konvexním profilem rozumíme stav, kdy střední část obličeje, zahrnující horní čelist s horním rtem a nos, relativně vystupuje z profilu a dolní část

Zdroj vlastní

obličeje se jeví být relativně zapadlá. To vyplývá z převahy masy horní čelisti nad tou dolní. Z psychologického hlediska působí takhle osoba na své okolí jako rozhodná, energická, impulzivní a útočná, ale rychle unavitelná.

Konkávní profil, připomíná ze strany miskou nebo půlměsíc. Střední část obličeje relativně vpadává a dolní část, reprezentována dolní čelistí a dolním rtem, relativně z profilu vystupuje. Čelo a brada vyčnívají, nos je krátký, špička nosu je poněkud zdvihnutá. Oči jsou hluboce vsazené a rty ustupují. Profil člověka působí zpravidla jako rozvášněný, pomalý, přátelský, laskavý, klidný a stálý v názorech.

Obr. 2 Konvexní profil

Variabilita profilů v populaci je velká a mírně

konvexní či konkávní profil nemusí vždy působit esteticky rušivě. Mírně konvexní profil je spíše výhodnější u žen a obecně rysy obličeje zjemňuje. Naopak mírně konkávní profil působí hruběji a výhodnější je spíše pro muže, i když u mužů je preferován spíše profil přímý. Více akceptované u obou pohlaví jsou plné rty, kdy je zároveň výrazný nos a více prominující brada.

Léčba

Léčba v ortodontii se obecně ubírá jedním z dvou hlavních principů, které si lékař stanoví na začátku při sestavování plánu léčby. Plán léčby je vždy individuální tak, jako pacient samotný a pokaždé je přizpůsobován dané ortodontické vadě u každého pacienta zvlášť. Jednou z možností je léčba jen ortodontická, kde však lékař může měnit polohu zubů a tím ovlivnit v profilu zejména polohu rtů. Pro výrazné změny v profilu však tenhle druh léčby nedostačuje a je nutné pacienta léčit i ve spolupráci

se stomatochirurgem, případně plastickým chirurgem. A tedy zásah do organismu je mnohem výraznější. Efekt takovéto léčby je však největší. Protože kromě polohy rtů zde můžeme měnit i polohu čelistí. Operaci je možno také doplnit o plastiku brady či nosu.

Komplikace

Chirurgický zákrok je zákonitě velkým zásahem do celistvosti lidského organismu. Proto je zde nebezpečí, že se objeví určité komplikace mnohem větší než jen u běžného výkonu v ambulanci. Ty nastávají zejména v období těsně po operaci. Dochází k léčení operační rány. Kde komplikacemi a obtížemi pro pacienty jsou bolest, zanícení rány, infekce rány, vznik jizev a jiné. Zuby jsou po operaci čelistí zafixovány navzájem, což stěžuje příjem potravy a proto jsou v prvních dnech živeni infúzemi a sondami. V další fázi je pacient doléčován na ortodontickém oddělení rovnátky.

Praktické rady pro pacienta

Obr. 3 Konkávní profil

Zdroj vlastní

Ortodontista je medicínským odborníkem, jehož úlohou je měnit polohu zubů v čelisti a tím upravovat nejrůznější anomálie lidského chrupu. Jeho úlohou při vyšetření pacienta je také posouzení profilu obličeje a vyslechnutí pacientových obtíží, které ho k němu dovedly. Řešení anomálií postavení zubů ve spolupráci se stomatochirurgem je namístě hlavně u velkých odchylek na čelistech. A změna profilu je často pozitivním faktorem u řešení těchto vad. Změna profilu obličeje bez podkladu odchylky na zubech je méně častý požadavek avšak ze strany pacienta možný. Důležité je, aby byl pacient poučen a uvědomil si, že pouze léčba ortodontická má mírný vliv na polohu rtu, ale neovlivní nos, bradu ani délku dolní třetiny obličeje. Pokud je třeba změn většího rozsahu, léčba se bez zásahu chirurga neobejde.

Seznam použité literatury:

Odborné publikace:

ŠEDÝ, Jiří. 2016. Kompendium stomatologie II., 1.vyd. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2016. s. 616 – 645. ISBN 978-80-7553-220-6

KAMÍNEK, Milan et al. 2014. Ortodoncie, 1. vyd. Praha: Galén, 2014. s 9 – 18, 185 – 213, 231 – 237. ISBN 978-80-7492-112-4

Seznam obrázků, fotografií:

Obr. 1 Přímý profil

(zdroj vlastní)

Obr. 2 Konvexní profil

(zdroj vlastní)

Obr. 3 Konkávní profil

(zdroj vlastní)